

Kanton Bern
Canton de Berne

hallo-bern.ch
salut-berne.ch

Parat dhe tatimi

Konto / qarkullimi i pagesave

Tatimet

Borxhet

Të jetosh me pak para

hallo-bern.ch

Informacione për një fillim të mirë në vendbanimin e ri

Parat dhe tatimi

Konto / qarkullimi i pagesave

Kush fiton para dhe duhet t`i paguaj faturat, i nevojitet një konto në bankë apo në postë. Për blerje janë debit- apo kreditkartat shumë të përhapura.

Konto

Në Zvicër ka pothuajse secilia banore apo banorë një konto. Të punësuarve ju paguhet rroga sipas rregullit në konto. Shumë banka dhe posta ofrojnë konto private. Hapja e një kontoje është normalisht pa para. Mirëpo pastaj ka taksa të ndryshme. Ngase taksat, cinsi dhe pagesat sipas ofertuesit ndryshueshëm janë të larta, e vlen të krahasohen. Për me e hap një konto i nevojitet njeriut patjetër në çdo rast pasaporta apo një dokument tjetër për vërtetimin e identitetit, si dhe letërnjoftimi për të huaj.

Debitkartat / kreditkartat

Kush zotëron një konto, e merr sipas rregullit një kreditkartë për me tërheq para. Këto janë të vlefshme vetëm në bankën e vet. Mirëpo bankat apo posta ofrojnë edhe debitkartat (p.sh. Maestro), me të cilat njeriu mundet me tërheq para në të gjithë bankomatat dhe të paguaj në shumicën e shitoreve. Këto karta mund të përdoren edhe jashtë vendit. Sipas kartës ka taksa të ndryshme. Kreditkartat mundën të porositën te ofertuesit e ndryshëm. Shërbimet dhe taksat janë shumë të ndryshme, krahasimi ia vlen. Pagesa me debit-apo kreditkartë është në ndërkohë shumë e përhapur.

Pagesa e faturave

Faturat sipas rregullit dërgohen për tu paguar përmes postës me një fletëpagesë. Ka tri mundësi për t'i paguar:

- E- Banking: Pagesa përmes internetit është shumë e përhapur dhe e sigurt.
- Në sportel: Me fletëpagesë mundet njeriu me para të gatshme të paguaj në postë. Kush ka një konto në postë, mundet prej konto direkt të paguaj. Klientet dhe klientët e bankës mundin në sportel të bëjnë pagesat.
- Përmes postës: Për tu bërë pagesat mundin të dërgohen edhe me letër në bankë apo në postë. Informacione më të përafërta ju ofrojnë banka apo posta. Mundësit për pagesë për faturat e përsëritëshme:

Zbritja dhe bërja e pagesave (Zbritja direkte nga Konto, Lastschriftverfahren/ LSV | Le système de recouvrement direct) është e rahatshme, me këtë ndodh pagesa e faturave automatikisht nga kontoja. Informacione për këtë japin dërguesit e faturave apo banka/posta.

Nëse shuma për pagesë në faturë është gjithnjë e njëjtë (p.sh. qiraja), mundet njeriu në bankë apo postë ta bëjë një marrëveshje në vazhdimësi për pagesë (Dauerauftrag | Ordre permanent), kështu që pagesat me marrëveshje bëhen rregullisht mvarsisht ku e ke konton nga banka apo posta.

Faturat kanë gjithmonë një kohë të caktuar për pagesë. Nëse nuk ju pëmbahemi kësaj kohe, si pasoj mund të ketë: : Një regjistrim në zyrën e përmbauesit për borxhe.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-bern.ch/sq/parat-dhe-tatimi/konto--qarkullimi-i-pagesave

Tatimet

Tatimet në Zvicër janë të varura nga vendbanimi. Tatimet më të rëndësishme për personat privat janë të ardhurat, pasuria dhe tatimi në vlerën e shtuar.

Sistemi tatimor

Në Zvicër marrin tatim, shteti, kantonet, komunat dhe kishat e vendit. Njeriu e dallon tatimin direkt dhe indirekt. Tatimet më të rëndësishme direkte janë nga të ardhurat dhe tatimi për pasuri, këto duhet direkt nga personi që ka detyrim tatimor t`i paguaj. Tatimet indirekte ndër të tjera janë, tatimi mbi vlerën e shtuar, tatimi për duhan apo tatimi për lëndë djegëse si naftë etj. Këto tatime janë në çmimin e mallërave të dhëna. Meqë për shumë tatime kantonet dhe komunat kanë përgjegjësinë, ekzistojnë në tatimin e direkt në mes vendbanimeve dallime të mëdha. Bashkëshortët tatimohen s`bashku.

Tatimi burimor

Të ardhurëve të ri prej jashtëvendit ju ndalet tatimi burimor direkt prej rrogës (Quellensteuer| Impôt à la source). Lajmërimin e bënë për punëmarrësit, punëdhënësi. Tatimi është i varuar nga të ardhurat, prej gjendjes familjare (i pa martuar, i martuar, i ndarë) dhe numrit të fëmijëve. Ndryshimet duhet njeriu menjëherë t`i lajmëroj. Prej tatimit burimor ka ndalesa të ndryshme shtesë të mundshme, p.sh. për depozitim në shtyllën 3., cinsi për borgje, shpenzimet për sëmundje etj..

Kush ka pasuri në Zvicër, duhet me paraqitë dhe për këtë të paguaj tatim veçmas. Nga të ardhurat prej 120`000 frangave në vit duhet të bëhet sqarimi për tatim (tatim vjetor i rregullt).

Kush është i martuar me një bashkëshorte apo një bashkëshort me një pasaportë zvicerane apo me leje qëndrim C, duhet po ashtu t`i plotësoj formularët dhe të paraqesë tatimin (tatim vjetor i rregullt).

Administrata kantonale për tatim (Kantonale Steuerverwaltung | Intendance des impôts cantonale), jep informacione të tjera për tatimin burimor.

Tatimet e rregullta

Personat me pasaportë zvicerane apo me lejeqëndrim C tatimohen mbi të ardhurat vjetore (ordentliche Besteuerung | Fiscalité ordinaire). Atyre nuk ju ndalet tatimi prej rrogës. Ata duhet t'i plotësojnë fletët deklaruese për paraqitje të tatimit (Steuererklärung | Déclaration d'impôts) dhe tatimin ta paguajnë me faturë. Plotësimi i fletëve deklaruese për tatim, dhe për zviceranet dhe zviceranët është kompleks. Është e këshillueshme që për herën e parë të kërkohet ndihmë. Kush nuk jep të dhëna të sakta dhe nuk e deklaroi pasurinë e bënë veten të dënueshëm. Të dhënat për tatim mund të plotësohen në internet. Te pytjet e përgjithëshme për tatim të rregullt vjetor, është komuna e banimit një mundësi e mirë për pyetje. Për tatim të rregullt vjetor është komuna përgjegjëse .

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-bern.ch/sq/parat-dhe-tatimi/tatimet

Borxhet

Kur njeriu nuk i paguan faturat rregullisht, mundet me pas konsekuenca serioze. Te problemet financiare, ofrojnë mbështetje qendrat këshilluese për borxhe.

Vërejtjet dhe mbledhja e borxhit

Kush nuk e paguan një faturë me kohë, e merr në rastin normal një vërejtje të parë dhe të dytë (Mahnung|Rappel). Kreditorët e kanë mundësinë në çdo kohë, të bëjnë në zyrën e përmbaruesit një paraqitje për mbledhje të borxhit (Betreibung|Poursuite). Në këtë rast merr borxhlikja apo borxhliu një urdhër për pagesë nga zyra përgjegjëse e përmbaruesit për borxhlinjë (Betreibungsamt | Office des poursuites). Me këtë shtohen taksat. Kush është i mendimit, se nuk është e drejtë mbledhja e borxhit ndaj tij, mundet me një person për drejtësi (Rechtsvorschlag | Opposition) të mbrohet te zyra e përmbaruesit për mbledhjen e borxhit. Kujdes: Kjo zyrë mundet me bërë sekuestrimin e rrogës apo të gjërave me vlerë. Përveç kësaj borxhet regjistrohen në regjistrin për borxhe të përmbaruesi (edhe kur njeriu në fund ka paguar). Kjo mundet ndër të tjera të paraqes problem gjatë kerkimit të punës apo banesës.

Borxhet

Kush ka brengë apo borxhe, mundet me u drejtue në zyrën për këshillime për borxhe (Schuldenberatungsstelle | conseil en matière de dettes). Aty njeriut i ofrohet mbështetje. Ekspertët shikojnë së bashku me kërkuesin për këshillim situatën dhe kërkojnë një zgjidhje. Për banoret dhe banorët në kantonin e Bernit, ka këshillimore rajonale falas (Berner Schuldenberatung, Centre social protestant / CSP). Organizata Karitas ofron një këshillim anonim falas përmes telefonit dhe internetit. Sipas nevojës ndërlihet njeriu me një vend tjetër këshillues.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-bern.ch/sq/parat-dhe-tatimi/borxhet

Të jetosh me pak para

Jeta në Zvicër është relativisht e shtrenjtë. Për këtë e vlen që artikujt të caktuar të blehen të përdorur. Kush nuk ka para të mjaftueshme mund të blejë lirë në shitore speciale.

Artikujt e përdorur

Në Zvicër ka shumë shtëpi me mall të përdorur (Brockenhäuser | Brocantes). Aty munden të blehen artikujt e përdorur shumë lirë. Në tregje speciale ofrojnë edhe personat privat gjëra të përdorura. Shembuj janë tregjet me gjëra të përdorura, treg teshash, treg gjërash për skijim etj. edhe portalet në internet janë për blerje dhe shitje për artikujt e përdorur shumë të pëlqyer.

Sporti / Kultura / Arsimimi

Me Kulturlegi- letërnjoftim (Kulturlegi | CarteCulture) kanë njerëzit me pak para, lirim për sport-,kultur- dhe në veprimtari arsimore. Për këtë letërnjoftim mund të bëhet kërkesa në Karitas. Karitasi informohet dhe vërteton, se ka njeriu të drejtë të ketë kulturlegi.

Tregu i Caritasit

Njerëzit me pak para munden të blejnë në shitoret e Caritasit, (Caritas Markt | Epicerie Caritas) gjëra ushqimore dhe produkte për nevoja ditore me një çmim shumë të ulët. Për këtë i nevojitet njeriut një kartë speciale e që kërkesa duhet të bëhet në Caritas. Karitasi informohet dhe e vërteton a ka njeriu të drejtë me e marr një kartë të till. Në kantonin e Bernit ka shitore në Bern, Biel dhe Thun.

Tavolinë Shtrohu

Organizata "Tavolinë Shtrohu" ofronë gjëra ushqimore falas për personat me pak para. Qendrat publike dhe private këshilluese sociale munden ta lëshojnë një kartë për tërheqjen e gjërave ushqimore në këtë organizatë. Kjo kartë mundëson edhe vizitën e parë në të gjitha tregjet - e Caritasit (Caritas Markt | Epicerie Caritas). Aty mundet njeriu edhe ta bëjë një kërkesë për posedimin e kartës personale për Tregun- Caritasit në mënyrë që mund të bëhen blerje të tjera.

Mbështetja shtetërore

Kush ka para jo të mjaftueshme për të jetuar, ka në shumë raste të drejtën për mbështetje nga shteti. Kështu mundet p.sh. të aplikohet për të pasur zbritje në shumën e sigurimeve shëndetësore apo bursat për arsimim. Në situata të caktura jetësore merr njeriu para nga sigurimet sociale apo ndihmë sociale.

Kanton Bern
Canton de Berne

hallo-bern.ch
salut-berne.ch

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-bern.ch/sq/parat-dhe-tatimi/te-jetosh-me-pak-para

hallo-bern.ch

Informacione për një fillim të mirë në vendbanimin e ri

[Parat dhe tatimi](#)